

مبانی مدیریت دولتی

(دیدگاه‌های سنتی تا نوین)

مؤلف

دکتر علی رضا رزقی رستمی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی تهران جنوب

سرشناسه	:	رزقی رستمی، علی رضا ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی مدیریت دولتی (دیدگاه‌های سنتی تا نوین) / مولف علی رضا رزقی رستمی.
مشخصات نشر	:	تهران: یکان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۷ ص: جدول.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۸۸۷۰-۷۵-۶ : ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
موضوع	:	سازمان‌های دولتی - مدیریت
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۲ ۴۲۴/ف ۱۳۵۸ JF
رده‌بندی دیویی	:	۳۵۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۲۳۳۲۸۷

مبانی مدیریت دولتی

(دیدگاه‌های سنتی تا نوین)

مؤلف: دکتر علی رضا رزقی رستمی

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپخانه: عطا

ناشر: یکان

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۷۰-۷۵-۶

ISBN: 978-964-8870-75-6

۰۹۱۲۲۱۰۵۴۴۹ -

A_rezghirostami@yahoo.com

تلفن و ایمیل مؤلف:

پیشگفتار

سابقه مدیریت دولتی به عنوان یک فعالیت به دوره‌های پیشین تاریخ یعنی زمانی که انسان‌ها زندگی اجتماعی را شروع کردند بر می‌گردد. در واقع قدمت مدیریت دولتی به قدمت شکل‌گیری حکومت‌ها در سراسر عالم است، اما به عنوان یک رشته علمی به بیش از صد سال پیش یعنی اوایل قرن بیستم مربوط می‌شود. قبل از بکارگیری مدیریت دولتی به صورت یک رشته علمی، شهرهای بزرگ تاسیس شده است، آثار تاریخی بوجود آمده، امپراطورهای بزرگ شکل گرفته، ارتش‌های بزرگ سازمان داده شده و مالیات‌ها جمع آوری می‌شده است. بنابراین مدیریت دولتی به عنوان یک فعالیت پیش از مطالعه منظم و علمی آن وجود داشته است.

از طرفی، امروزه مدیران ما در عصری زندگی می‌کنند که بشر نخستین دهه از قرن بیست و یکم را پشت سر گذاشته است، عصری پر شتاب از تغییرات تکنولوژی با رقابتی فشرده و سازمان‌های فرا ملیتی که بقاء و رشد سازمان‌ها را دشوار ساخته است. لذا بر همه ما مبرهن است که در این شرایط، نحوه مدیریت بخصوص مدیران دولتی و چگونگی تصمیمات آنان تاثیر عمیق بر جامعه و گروه‌های مختلف جمعیتی آن دارد. با توجه به نقش و اهمیت مدیریت دولتی و اداره امور بر آن شدیم تا کتاب مبانی مدیریت دولتی را تدوین نمائیم. کتاب در ده فصل تنظیم شده است. فصل اول این کتاب به کلیات از جمله مفاهیم مدیریت دولتی و اداره امور عمومی، رویکردهای مختلف آن، علم یا هنر بودن آن و تفاوت‌های آن با بخش خصوصی می‌پردازد. فصل دوم به روند تاریخی مدیریت دولتی از دوران باستان تا قرن بیستم اشاره دارد. فصول سوم و چهارم کتاب به ظهور مکاتب مدیریت و نظام سنتی اداره، بوروکراسی و انواع آن می‌پردازد و ضمن نقد و تحلیل بوروکراسی و بیان تنگناهای آن از دیدگاه دانشمندان

مختلف، تصویر واقعی از آن در طی قرن بیستم ارائه می‌دهد. در فصل پنجم، پارادایم‌های علم سیاست در مدیریت دولتی از جمله نظریه‌های تصمیم‌گیری دولتی و نظریه‌های پیدایش دولت و اداره عمومی مورد بحث قرار می‌گیرد. در فصل ششم ضمن بیان چالش‌های فرآروی مدیریت دولتی در دهه‌های پایانی قرن بیستم، مباحث جدید مدیریت دولتی تحت عناوین مدیریت دولتی نوین، مدیریت کارآفرین، مدیریت گرائی، برون سپاری، خصوصی‌سازی و سایر جریان‌های فکری جدید مدیریت تشریح می‌گردد. در فصل هفتم کتاب روند تحول مدیریت دولتی، برنامه‌های توسعه و نیز برنامه‌های اصلاحات اداری ایران در یکصد سال اخیر یعنی از دوره قاجار تاکنون تبیین و تحلیل می‌گردد. ساختار حکومتی در جهان و ایران و نظام اجرایی کشور در فصل هشتم مورد بحث و بررسی قرار گرفته و ساختارهای اداری و تشکیلاتی ایران نیز موضوع فصل نهم این کتاب می‌باشد. فصل پایانی کتاب، سازمان‌های نظارتی و کنترلی کشور را تحلیل و به بیان وظایف و اختیارات آنها می‌پردازد.

کتابی که در پیش رو دارید جهت استفاده مدیران کشور به خصوص مدیران بخش دولتی، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و دانشجویان رشته‌های مدیریت دولتی و اجرایی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد تدوین شده است.

امید است این مجموعه بتواند در اعتلای سطح دانش مدیریت موثر واقع شود و خلاء موجود در علم مدیریت دولتی جدید از جمله در زمینه کوچک‌سازی دولت و چابک‌سازی سازمان‌های دولتی را تا حدودی پر نماید.

در خاتمه جا دارد از آقای مهدی الهیاری برای ویرایش و اصلاح متن نهایی صمیمانه قدردانی نمایم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول - کلیات و مفاهیم نظری	۱۱
مقدمه	۱۱
مفهوم اداره امور عمومی	۱۲
ارتباط اداره امور عمومی با محیط و سایر علوم	۱۲
اداره امور و مدیریت دولتی	۱۳
مفهوم دولت	۱۵
مفهوم درون و برون مرزی دولت	۱۶
کارکرد مدیریت دولتی	۱۸
مدیریت دولتی و توسعه	۱۹
مدیریت دولتی به عنوان یک سیستم	۲۱
مدیریت دولتی و نقش ارزش‌ها	۲۲
رویکرد های مختلف مدیریت دولتی	۲۵
ویژگی های دولت	۲۷
تفاوت‌های بخش عمومی و خصوصی	۲۷
شباهت‌های بخش خصوصی و دولتی	۲۹
علمی یا غیر علمی بودن علوم اجتماعی	۳۰
علم یا هنر بودن اداره امور عمومی	۳۲
ارتباط بین سیاست و اداره	۳۷
آغاز تئوری های جدید مدیریت دولتی	۳۹
سؤالات فصل اول	۴۱
فصل دوم- روند تاریخی اداره امور عمومی	۴۲
مقدمه	۴۲
اداره امور عمومی در دوران باستان	۴۳
مدیریت عمومی در مصر قدیم	۴۴
اداره امور عمومی در چین باستان	۴۵

۴۶	اداره امور دولتی در یونان باستان
۴۷	اداره امور عمومی در روم باستان
۴۸	اداره امور دولتی در ایران باستان
۵۲	مروری بر اداره امور در اسلام
۵۴	مدیریت در قرون وسطی
۵۵	انقلاب صنعتی و توسعه ماشینیسیم
۵۶	اصلاحات قرن نوزدهم و ایجاد الگوی سستی اداره امور عمومی
۵۷	سوالات فصل دوم
۵۸	فصل سوم - نظام اداری سستی
۵۸	مقدمه
۵۸	ظهور مکاتب و تئوریهای مدیریت
۵۹	نظریه مدیریت علمی
۶۰	نظریه اداری فایول
۶۲	نظریه بوروکراسی ماکس وبر
۶۳	نظریه روابط انسانی
۶۵	نظریه سیستم‌ها
۶۸	نگاه سیستمی به سازمان و اداره
۶۹	نگرش اقتضایی
۷۰	سوالات فصل سوم
۷۱	فصل چهارم - بوروکراسی و اداره
۷۱	مقدمه
۷۱	بوروکراسی
۷۲	انواع بوروکراسی
۷۵	بوروکراسی در ایران
۷۷	تحلیل تاریخی بوروکراسی
۷۹	نقد بوروکراسی

۸۴	دموکراسی در سازمان غیر قابل اجتناب است
۸۶	نظارت بر بوروکراسی
۸۷	مشکلات نظام اداری سنتی و بوروکراسی
۹۱	تعادل و عدم تعادل نظام‌های سیاسی و اداری
۹۳	ارتباط بین سیاستمداران و کارگزاران در نظام‌های حکومتی جدید
۹۴	ارتباط بین نظام اداری و سیاسی در ایران
۹۶	قدرت در مکتب اسلام
۹۸	سوالات فصل چهارم
۹۹	فصل پنجم - پارادایم‌های علم سیاست در مدیریت دولتی
۹۹	تعریف پارادایم
۱۰۱	نظریه‌های تصمیم‌گیری
۱۰۳	پارادایم‌های تشکیل دولت و اداره امور عمومی
۱۱۳	سوالات فصل پنجم
۱۱۴	فصل ششم - شکل‌گیری مدیریت دولتی نوین
۱۱۴	مقدمه
۱۱۵	اصلاح بوروکراسی و اداره امور دولتی
۱۱۷	مقایسه مدیریت دولتی نوین و سنتی
۱۱۸	چالش‌های فرازروی مدیریت دولتی
۱۲۵	دیدگاه‌های مدیریت دولتی نوین
۱۲۶	تئوری انتخاب عمومی
۱۲۶	مدیریت‌گرایی
۱۳۲	کوچک‌سازی
۱۳۳	خصوصی‌سازی
۱۳۴	دور کاری
۱۳۹	دولت کارآفرین
۱۴۰	دولت تسهیل‌گر (هدایت به جای اجرا)

دولت مشتری محور.....	۱۴۰
دولت درآمدزا.....	۱۴۱
حکمرانی خوب.....	۱۴۱
مدیریت در جهان کنونی.....	۱۴۴
سوالات فصل ششم.....	۱۴۶
فصل هفتم - برنامه های اصلاحات اداری در ایران.....	۱۴۷
اداره امور در دوره قاجار و پهلوی.....	۱۴۷
اداره امور دولتی پس از انقلاب اسلامی.....	۱۴۸
مروری بر برنامه های توسعه و اصلاحات اداری در ایران.....	۱۵۰
برنامه های عمرانی تا زمان انقلاب اسلامی.....	۱۵۰
برنامه های توسعه بعد از انقلاب اسلامی.....	۱۵۳
برنامه چشم انداز ۲۰ ساله کشور.....	۱۶۳
سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.....	۱۶۵
تحلیل نظام اداری ایران.....	۱۶۶
نارسایی های نظام اداری ایران و ارائه پیشنهادها.....	۱۶۸
سوالات فصل هفتم.....	۱۷۵
فصل هشتم - ساختار حکومتی در جهان و ایران.....	۱۷۶
پیدایش دولت های مدرن در غرب.....	۱۷۶
تکامل دولت.....	۱۷۷
نقش های دولت.....	۱۷۸
ساختار نظام دولتی ایران.....	۱۷۹
حوزه اجرایی (قوه مجریه).....	۱۷۹
وظایف و اختیارات رئیس جمهور.....	۱۸۰
ارکان قوه مجریه.....	۱۸۱
حوزه قانونگذاری کشور.....	۱۸۱
حوزه قضایی کشور.....	۱۸۲
سوالات فصل هشتم.....	۱۸۲

فصل نهم - ساختارهای اداری و تشکیلاتی ایران	۱۸۳
مقدمه	۱۸۳
وزارتخانه	۱۸۳
مؤسسه عمومی یا مؤسسه دولتی	۱۸۴
شرکت های دولتی	۱۸۶
مؤسسات و نهادهای انقلابی	۱۸۷
فرق بین مؤسسات عمومی و وزارتخانه ها	۱۸۷
فرق مؤسسات خیریه با مؤسسات عمومی	۱۸۸
فرق بین مؤسسات عمومی و شرکت های دولتی	۱۸۹
فرق بین مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی	۱۸۹
سوالات فصل نهم	۱۹۰
فصل دهم - دستگاه های نظارتی	۱۹۱
مقدمه	۱۹۱
نظارت رهبری	۱۹۱
دیوان عدالت اداری	۱۹۲
سازمان بازرسی کل کشور	۱۹۳
دیوان محاسبات	۱۹۴
سازمان حسابرسی (وزارت امور اقتصادی و دارایی)	۱۹۶
ارکان سازمان حسابرسی	۱۹۷
کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی مجلس شورای اسلامی	۱۹۸
سوالات فصل دهم	۱۹۹
نمونه هایی از سوالات تستی	۲۰۰
منابع و مأخذ	۲۰۳